

Anna Mucha

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
e-mail: ammucha@interia.pl

E-ZAMÓWIENIA – WYZWANIE DLA EUROPEJSKIEGO RYNKU ZAMÓWIENÍ PUBLICZNYCH

E-PROCUREMENT – CHALLENGE FOR THE EUROPEAN PROCUREMENT MARKET

DOI: 10.15611/pn.2018.539.14

JEL Classification: F02, H57

Streszczenie: Państwa członkowskie powinny wykorzystać szanse, jakie wiążą się z wdrożeniem kompleksowych e-zamówień, w ten sposób można usprawnić proces udzielania zamówień publicznych, a przez to przyczynić się do modernizacji administracji publicznej. W celu maksymalizacji korzyści konieczne jest przyjęcie strategicznego i całościowego podejścia, przewidującego określenie odpowiednich ram polityki i ram ustawodawczych oraz zapewnienie zarządzania procesem zmian i jego koordynacji. Koncepcja kompleksowych e-zamówień nie polega na wdrożeniu projektu informatycznego, który powieliłby jedynie przebieg procesów wykorzystujących dokumenty papierowe. Stanowi ona szansę na zasadnicze przeformułowanie sposobu organizacji administracji publicznej. Kompleksowe e-zamówienia stanowią zatem kluczowy środek służący realizacji priorytetów i mogą przyczynić się do osiągnięcia celów strategii Europa 2020 w zakresie zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

Słowa kluczowe: e-zamówienia, zamówienia publiczne, cyfryzacja.

Summary: The opportunities caused by the e-procurement implementation should be taken by EU member states. Therefore, the process of public procurement can be improved as well as public administration. In order to maximize benefits, the strategic and holistic approach is required. The appropriate policy framework and legislative framework should be ensured in order to manage the whole process effectively. The concept of comprehensive e-procurement does not involve the implementation of an IT project that would only duplicate processes using paper documents. It provides the opportunity to fundamentally reformulate the way public administration is organized. The comprehensive e-procurement is therefore a key measure to implement the priorities and can contribute to achieving the goals of the Europe 2020 strategy in the field of sustainable economic growth.

Keywords: e-procurement, public procurement, digitalization.

1. Wstęp

W czasach ciągłych zmian i trwającej debaty na temat przyszłości Unii Europejskiej jasne staje się, że obywatele krajów członkowskich oczekują w coraz większym stopniu konkretnych działań ze strony unijnych organów. W strategii Europa 2020 przedstawiono wizję europejskiej konkurencyjnej gospodarki rynkowej, uwzględniającej trzy współzależne i uzupełniające się wzajemnie priorytety: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, wspieranie efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej oraz wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Zamówienia publiczne, jako jedno z narzędzi rynkowych, powinny służyć do realizacji wskazanych celów. W strategii Europa 2020 podkreśla się ponadto, że polityka zamówień publicznych ma gwarantować jak najlepsze wykorzystanie środków publicznych, a rynki zamówień publicznych muszą pozostać otwarte dla całej Unii Europejskiej. Działania podejmowane na szczeblu Unii Europejskiej powinny przekładać się na wzrost gospodarczy oraz konkurencyjność, zrównoważony wzrost, solidarność i bezpieczeństwo.

Celem pracy, zważywszy na kluczową rolę zamówień publicznych, jest wskazanie konieczności unowocześnienia istniejących narzędzi i metod w celu ich lepszego dopasowania pod kątem zmieniającej się sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej. Obejmuje to poszukiwanie możliwie najlepszych rezultatów zakupów, definiowanych jako najlepsza relacja ceny do jakości. Aby osiągnąć ten cel, kluczowe jest stworzenie jak największej konkurencji w odniesieniu do zamówień publicznych udzielanych na rynku wewnętrznym. Należy zapewnić oferentom możliwość konkurowania w oparciu o równe szanse oraz zapobiec zakłóceniom konkurencji. Skuteczniejsze procedury będą korzystne dla wszystkich wykonawców i ułatwią uczestnictwo zarówno małym i średnim przedsiębiorstwom, jak i oferentom transgranicznym. Kolejnym celem uzupełniającym jest umożliwienie lepszego wykorzystania zamówień publicznych przez zamawiających do wspierania wspólnych celów społecznych: obejmuje to ochronę środowiska, bardziej efektywne gospodarowanie zasobami i większą efektywność energetyczną, przeciwdziałanie zmianom klimatu, promowanie innowacji i wyłączenia społecznego, a także zapewnienie możliwie najlepszych warunków do świadczenia wysokiej jakości usług publicznych.

Jedno z możliwych rozwiązań stanowi koncepcja kompleksowych e-zamówień, dotycząca stosowania przez instytucje rządowe oraz inne organizacje sektora publicznego komunikacji elektronicznej i elektronicznego przetwarzania transakcji przy zakupie towarów i usług lub przy zamówieniach na roboty budowlane. W oparciu o studia literaturowe oraz analizę dokumentów podjęta została próba wskazania roli e-zamówień na europejskim rynku zamówień publicznych.

2. Rola i kierunki zmian europejskiego rynku zamówień publicznych

Zamówienia publiczne są kluczowym elementem strategii Europa 2020 [Komisja Europejska 2010a].

W szczególności postuluje się, aby poprzez zamówienia publiczne:

- poprawić ramowe warunki prowadzenia działalności innowacyjnej przez przedsiębiorstwa, przy pełnym wykorzystaniu strategii tworzenia popytu,
- wspierać przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną i efektywnie korzystającą z zasobów, np. poprzez sprzyjanie szerszemu wykorzystaniu ekologicznych zamówień publicznych,
- poprawić otoczenie biznesu, szczególnie w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw.

Jak wspomniano w „Planie inwestycyjnym dla Europy” [Komisja Europejska 2014b], zachęcenie do inwestycji stanowi klucz do uzyskania wzrostu gospodarczego przez odblokowanie tworzenia nowych miejsc pracy i zrównoważonego wzrostu gospodarczego na jednolitym europejskim rynku. Znaczna część inwestycji publicznych na rynku europejskim realizowana jest w drodze zamówień publicznych, które stanowią 14% PKB UE, co czyni je podstawowym elementem środowiska inwestycyjnego [Komisja Europejska 2017a]. Obywatele krajów członkowskich oczekują należytego zwrotu ze swoich podatków w postaci usług publicznych wysokiej jakości. W celu zapewnienia wysokiej jakości usług publicznych konieczne jest strategiczne podejście do zaopatrzenia. To zaś jest silnie uzależnione od nowoczesnych i skutecznych procesów udzielania zamówień publicznych.

Organy publiczne wykorzystywać powinny zamówienia publiczne w bardziej strategiczny sposób, by uzyskać lepszą wartość za każde euro wydane z publicznych pieniędzy oraz przyczyniać się do tworzenia bardziej innowacyjnej, zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu. Szczególnie w obecnych czasach zamówienia są dla władz publicznym potężnym narzędziem wydatkowania środków publicznych.

Zamówienia mają również istotny wpływ na europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, jako że prawie połowa tych funduszy jest wydatkowana za pośrednictwem zamówień publicznych [Komisja Europejska 2017a]. Sprawne przeprowadzanie zamówień publicznych pomaga uzyskać najlepszy stosunek korzyści ekonomicznych do środków wydanych z tych funduszy.

Obszar zamówień ma istotne znaczenia również dla europejskich przedsiębiorstw, które czerpią korzyści z jednolitego rynku, biorąc udział w przetargach we własnym kraju oraz w innych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Postęp technologiczny oraz wszechobecna cyfryzacja, a dzięki temu szybki przepływ towarów i usług, sprawiają, iż coraz silniej powiązane rynki oddziałują na społeczeństwa i gospodarki państw członkowskich. W zglobalizowanym świecie jednolity rynek stanowi siłę napędową tworzenia dobrobytu i konkurencyjności na rynku światowym.

Zamówienia publiczne są strategicznym instrumentem w zestawie narzędzi polityki gospodarczej każdego państwa członkowskiego. Wskazane zostały [Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 2015] argumenty za bardziej przejrzystymi, skutecznymi i odpowiedzialnymi systemami zamówień publicznych. Wymaga to przedstawienia się z podejścia czysto administracyjnego na podejście ukierunkowane strategicznie i oparte na potrzebach, przy zachowaniu pełnej zgodności z zasadami. Przy rocznych nakładach wynoszących około 14% PKB UE zamówienia publiczne mogą przyczynić się do sprostania wielu najważniejszym wyzwaniom stojącym przed Europą, szczególnie za sprawą generowania trwałego wzrostu gospodarczego i miejsc pracy [Komisja Europejska 2017a]. Mogą one sprzyjać inwestycjom w realną gospodarkę i pobudzać popyt w celu podniesienia konkurencyjności opartej na innowacjach i cyfryzacji [Komisja Europejska 2017b]. Ponadto mogą wspierać przejście do zasobooszczędnej i energooszczędnej gospodarki o obiegu zamkniętym [Komisja Europejska 2014a] i sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi gospodarstwu.

Państwa członkowskie oraz władze regionalne mają do odegrania oczywistą rolę w przeprowadzaniu niezbędnych reform strukturalnych, gwarantowaniu pewności regulacyjnej i stymulowaniu inwestycji w celu wspierania wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Istnieje potrzeba budowania długotrwałej strategii określającej ogólną politykę ramową oraz wyznaczającej jasne priorytety dotyczące poprawy praktyki zamówień publicznych i wspierania inwestycji w Unii Europejskiej. Uzyskanie optymalnych rezultatów dzięki skutecznym procedurom ma zasadnicze znaczenie w kontekście surowych ograniczeń budżetowych i trudności gospodarczych doświadczanych w wielu państwach członkowskich Unii Europejskiej. W obliczu tych wyzwań bardziej niż kiedykolwiek potrzebny jest sprawny i skuteczny europejski rynek zamówień.

3. E- zamówienia jako odpowiedź na wyzwania stawiane przez rynek

Koncepcja kompleksowych e-zamówień dotyczy stosowania przez instytucje rządowe oraz inne organizacje sektora publicznego komunikacji elektronicznej i elektronicznego przetwarzania transakcji przy zakupie towarów i usług lub przy zamówieniach na roboty budowlane. W przypadku procedur obowiązujących na rynku zamówień publicznych nie chodzi jednak tylko o przejście z systemów papierowych na elektroniczne. Wprowadzenie e-zamówień stanowi część programu w zakresie e-administracji, który może dokonać zasadniczych zmian w sposobie działania administracji publicznej [Grodzka 2007]. E-zamówienia rozumie się jako ogólne pojęcie opisujące zastąpienie procedur papierowych systemem komunikacji i przetwarzania opartym na technologiach informacyjno-komunikacyjnych w całym cyklu udzielania zamówień. Od publikacji ogłoszeń o przetargach, poprzez dostarczanie dokumentacji przetargowej, składanie ofert, ocenę, udzielenie zamówienia, do fakturowania i płatności. Procesy związane z fakturowaniem i płatnościami nie dotyczą

wyłącznie zamówień, stąd możliwe jest skorzystanie z rozwiązań opracowanych dla szerszego rynku. Jednak na etapie ogłoszenia, składania ofert, oceny i dokonania zlecenia niezbędne są rozwiązania dostosowane wyłącznie do rynku zamówień publicznych. Etapy składania ofert, oceny i zlecenia zamówienia wymagają bowiem ustalonego zestawu protokołów i zachowania standardów w zakresie wymiany dokumentacji oraz interakcji między nabywcą publicznym a dostawcami.

W 2005 r. ministrowie UE wyrazili nadzieję, że do 2010 r. co najmniej 50% zamówień publicznych o wartości powyżej progów UE będzie udzielanych w formie elektronicznej [Komisja Europejska 2011a]. Aby tego dokonać, Komisja Europejska przyjęła plan działania w zakresie e-zamówień z 2004 r. [Komisja Europejska 2004]. Faktyczna realizacja odstawała od początkowych założeń ze względu na techniczną, logistyczną i administracyjną złożoność przejścia na planowane rozwiązania. W 2010 r. w „Agendzie cyfrowej dla Europy” [Komisja Europejska 2010b] i „Planie działań na rzecz administracji elektronicznej 2011-2015” [Komisja Europejska 2010c] podkreślono znaczenie możliwości połączenia e-zamówień w ramach jednolitego rynku. Niezbędne technologie były wtedy powszechnie dostępne, jednak proces wprowadzania e-zamówień przebiegał dość powolnie. Zidentyfikowano [Komisja Europejska 2012a] dwa główne czynniki powolnego wprowadzania e-zamówień:

- 1) beczynność niektórych zainteresowanych podmiotów,
- 2) segmentacja rynku, która wynika z istnienia szeregu różnych systemów stosowanych w całej Unii Europejskiej, a niejednokrotnie w jednym państwie członkowskim.

Wyzwaniem było zatem przekonanie wszystkich zainteresowanych do zaakceptowania nowych rozwiązań elektronicznych oraz wdrażanie systemów, które ułatwiają szerszy dostęp w całej Unii Europejskiej do rynków zamówień publicznych poszczególnych krajów członkowskich. Niezbędne również były dodatkowe działania popularyzujące e-zamówienia. Komisja Europejska w celu pokonania pojawiających się przeszkód podejmowała szereg działań legislacyjnych i nielegislacyjnych.

W roku 2010 Komisja przedłożyła propozycję ram prawnych zamówień publicznych [Parlament Europejski 2011a, 2011b, 2011c], zgodnie z planem przedstawionym w „Akcje o jednolitym rynku” [Komisja Europejska 2011b]. Jednym z celów proponowanych zmian było osiągnięcie pełnego przejścia na system e-zamówień w Unii Europejskiej do połowy 2016 r. We wnioskach legislacyjnych zaplanowano obowiązkowe stosowanie e-zamówień najpóźniej dwa lata po wskazanym za cel 2016 roku. Przewidziano stopniowe przechodzenie na pełną komunikację elektroniczną. W Akcie o jednolitym rynku II [Komisja Europejska 2012b] przewidziano cyfryzację kolejnego etapu zamówień publicznych, tj. doprowadzenie do przejścia wszystkich zamawiających z sektora publicznego na system przewidujący obowiązek akceptacji e-faktur. Pozostały proces e-archiwizacji zależy od wprowadzenia e-fakturowania, co potwierdza konieczność realizacji inicjatywy e-faktur w pierwszej kolejności [Komisja Europejska 2013].

Komunikacja elektroniczna w początkowej fazie była obowiązkowa na niektórych etapach procesu zamówień i dla niektórych podmiotów. Przykładowo elektroniczne powiadomienia w systemie Tenders Electronic Daily (TED), stanowiącego internetową wersję Suplementu do Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej, stosowano w celu zapewnienia elektronicznej dostępności ogłoszeń o zamówieniach. Ponadto wskazano, że e-CERTIS, system informacyjny umożliwiający identyfikację różnych certyfikatów i zaświadczeń wymaganych w postępowaniach o udzielenie zamówienia w 28 państwach członkowskich oraz Turcji, Islandii, Liechtensteinie i Norwegii, stanie się obowiązkowy w okresie do dwóch lat od wskazanego na rok 2016 celu. E-CERTIS ma umożliwiać znalezienie wykazu zaświadczeń i innych dokumentów, które mogą być wymagane do kwalifikacji oferenta w procedurze zamówień publicznych w określonym kraju członkowskim. Określone zostać mają również kryteria równoważności w poszczególnych krajach członkowskich. Ma to zapewnić większą jasność i pewność prawną, w szczególności w kontekście transgranicznego składania ofert. Wspierane są również rozwiązania w zakresie wymiany informacji i dobrych praktyk oraz promowana jest [Komisja Europejska 2012b] ściślejsza współpraca przy wykorzystaniu systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym poprzez użycie bezpiecznej aplikacji internetowej IMI, dzięki której właściwe organy w Europejskim Obszarze Gospodarczym mogą się szybko i łatwo porozumiewać ze swoimi odpowiednikami w innych krajach. Być może w przyszłości przeanalizowana będzie synergia między aplikacją IMI a systemem e-CERTIS.

Wnioski legislacyjne stanowią niezbędny, ale niewystarczający warunek udanego wdrożenia e-zamówień. Wymagany jest również szereg działań towarzyszących o charakterze nielegislacyjnym, które pozwolą wesprzeć państwa członkowskie w pełnym przechodzeniu na e-zamówienia oraz w rozwiązywaniu bieżących problemów. Rozwój technologii informatycznej jest na poziomie, który zapewnia projektowanie systemów e-zamówień najnowszej generacji. Rozwiązania stosowane w sektorze prywatnym są dostępne dla nabywców publicznych, co umożliwia im uproszczenie i usprawnienie całościowego procesu zakupowego bez szkody dla interesu publicznego zamówień, czyli dla przejrzystości, konkurencyjności, udziału podmiotów z sektora małych i średnich przedsiębiorstw czy zagranicznych dostawców. Projektowane systemy zapewnić mają pełny udział małych i średnich przedsiębiorstw w rynku zamówień publicznych zgodnie z programem Small Business Act oraz zasadą „najpierw myśl na małą skalę” [Komisja Europejska 2012a]. Szczególny cel stanowi zapewnienie jak największej dostępności elektronicznego etapu składania zamówień poprzez usunięcie barier, które zniechęcają potencjalnych nowych uczestników w związku z uciążliwymi procedurami rejestracji i uwierzytelniania wymaganymi na niektórych platformach, a w niektórych przypadkach wymagają wręcz użycia narzędzi i zasobów dostępnych tylko w danym kraju. W celu przezwyciężenia bezczynności niektórych podmiotów prowadzi się szeroko zakrojoną strategię informacyjną, której cel stanowi informowanie instytucji zamawiających i dostawców o korzyściach płynących z e-zamówień i ich pełnego wykorzystania.

Politycy Unii Europejskiej i państw członkowskich, aby wspierać proces wprowadzania e-zamówień i kierować nim, potrzebują między innymi śledzić zmiany i mierzyć ich wpływ na osiągnięte wyniki. Na wszystkich szczeblach władzy, na poziomie krajowym i lokalnym, politycy są zainteresowani rzetelną i porównywalną informacją na temat optymalizacji przejścia z procesów tradycyjnych na elektroniczne. Istnieje zatem potrzeba opracowania zestawu wskaźników dających ogólny obraz zarówno wdrożenia e-zamówień, jak i związanego z nim wzrostu wydajności. Dla realizacji tego celu zainicjowano [Komisja Europejska 2012a] opracowanie wskaźnika e-zamówień dla całej Unii Europejskiej. Dostarczać on ma aktualnych danych na temat postępu prac we wdrażaniu. System sprawozdawczości opiera się na funkcjonalności platform e-zamówień, które generować mają jednorodne wskaźniki po pełnym przejściu na system e-zamówień. Dane te mają być gromadzone i przetwarzane na różnych szczeblach w celu uzyskania wymaganych informacji na temat wszystkich zamówień publicznych w całej Unii Europejskiej w czasie niemal rzeczywistym.

4. Korzyści z wprowadzenia koncepcji e-zamówień

Kompleksowe e-zamówienia przyczynić się mają do poprawy ogólnej wydajności administracji dzięki skróceniu okresu od zakupu do zapłaty poprzez zmniejszenie obciążeń administracyjnych oraz poprawę kontroli prawidłowości postępowań. To z kolei ograniczy możliwość wystąpienia korupcji i oszustw podatkowych, zwiększy bezpieczeństwo danych i ograniczy liczbę sporów sądowych. Ponadto cyfryzacja ułatwi monitorowanie zamówień publicznych, a tym samym istotnej części wydatków publicznych. Możliwe ma być monitorowanie wydatków na zamówienia publiczne i ich wielkość oraz generowanie statystyk dotyczących różnych rodzajów zakupów czy przetargów wygrywanych przez poszczególne przedsiębiorstwa. Kompleksowe e-zamówienia, inicjując szerszą cyfryzację, przyczyniają się do stworzenia wydajniejszych oraz bardziej przyjaznych dla obywateli i przedsiębiorstw usług publicznych. Wprowadzenie e-fakturowania, dzięki pozytywnym skutkom ubocznym, może przyczynić się do automatyzacji innych procesów realizowanych po udzieleniu zamówienia, takich jak e-zlecenia, e-płatności i e-archiwizacja. Ponadto utworzenie systemu e-zaświadczeń w postaci kompleksowego cyfrowego punktu obsługi dla wszystkich zaświadczeń wymaganych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego daje szansę instytucjom zamawiającym na uproszczenie procedury. Baza e-zaświadczeń mogłaby być również wykorzystywana przez inne organy administracji publicznej niż instytucje zamawiające, prowadząc do uproszczeń i zmniejszenia obciążeń administracyjnych.

E-zamówienia dają również szansę na zmniejszenie liczby błędów, na przykład poprzez uniknięcie wielokrotnego zapisywania informacji w formie papierowej na różnych etapach procedury udzielania zamówień publicznych. E-zamówienia mogą znacznie uprościć sposób przeprowadzania przetargów, ograniczyć ilość odpadów

i przyczynić się do osiągnięcia lepszych wyników zamówień poprzez wspieranie konkurencyjności na całym wspólnym rynku.

Zastosowanie e-zamówień na wszystkich etapach procedury pozwoli na optymalizację korzyści dla sektora publicznego i prywatnego oraz na pełne korzystanie z jednolitego rynku unijnego.

5. Zakończenie

E-zamówienia nie są już życzeniem, lecz coraz częściej są wykorzystywane w państwach członkowskich, a ich stosowanie dostarcza pożądanych korzyści. Obowiązujące ramy prawne pomagają w doskonaleniu i dalszej integracji rynków zamówień publicznych. Przejście na kompleksowe e-zamówienia może wygenerować znaczne oszczędności, ułatwić strukturalną reorientację niektórych obszarów administracji publicznej, jak również stanowi impuls pro wzrostowy dzięki otwarciu rynku wewnętrznego oraz wspieraniu innowacji i uproszczeń. Wdrożenie rozwiązań w zakresie e-zamówień w sposób nieunikniony wiąże się z kosztami wstępnymi. Powinno się starać zachować optymalną równowagę pomiędzy wydajnością, efektywnością kosztową i dostępnością przy pełnym poszanowaniu wymogów prawnych Unii Europejskiej. Przejście na pełne e-zamówienia nie stanowi wyzwania technicznego. Jest to przede wszystkim wyzwanie gospodarcze i polityczne, w którym konieczne jest mocne zaangażowanie na wysokim szczeblu politycznym. Pełne wykorzystanie e-faktur ma pozwolić na zmaksymalizowanie korzyści dla gospodarki Unii Europejskiej oraz umożliwić europejskim przedsiębiorcom i instytucjom zamawiającym wykorzystanie w pełni korzyści, jakie niesie jednolity rynek cyfrowy. Aby utrzymać, a tym bardziej przyspieszyć przechodzenie na e-zamówienia, niezbędne jest zapewnienie przywództwa na wszystkich szczeblach administracji, w tym przede wszystkim na szczeblu Unii Europejskiej. Należy pamiętać, iż w sytuacji gdy instytucje będą miały taką możliwość, to pozostaną przy wypróbowanych i zaufanych, tj. papierowych praktykach, zamiast podążać w stronę nowego rozwiązania e-zamówień i czerpać korzyści, które niesie nowe rozwiązanie.

Literatura

- Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, 2015, Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Usprawnianie jednolitego rynku: więcej możliwości dla obywateli i przedsiębiorstw” (COM(2015) 550 final).
- Grodzka D., 2007, *E-administracja w Polsce*, Infos, nr 18, Wydawnictwo Sejmowe dla Biura Analiz Sejmowych, Warszawa.
- Komisja Europejska, 2004, Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania w celu wdrożenia ram prawnych dla elektronicznych zamówień publicznych” (COM(2004) 0841 final).

- Komisja Europejska, 2010a, Komunikat Komisji, EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (COM(2010) 2020 final).
- Komisja Europejska, 2010b, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów „Europejska agenda cyfrowa” (COM(2010) 245 final).
- Komisja Europejska, 2010c, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski plan działań na rzecz administracji elektronicznej na lata 2011-2015. Technologie informacyjno-komunikacyjne w służbie inteligentnej, zrównoważonej i innowacyjnej administracji publicznej” (COM(2010) 743 final).
- Komisja Europejska, 2011a, Zielona Księga w sprawie modernizacji polityki UE w dziedzinie zamówień publicznych w kierunku zwiększenia skuteczności europejskiego rynku zamówień (COM(2011) 15 final).
- Komisja Europejska, 2011b, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Akt o jednolitym rynku. Dwanaście dźwigni na rzecz pobudzenia wzrostu gospodarczego i wzmocnienia zaufania. Wspólnie na rzecz nowego wzrostu gospodarczego” (COM(2011) 206 final).
- Komisja Europejska, 2012a, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia na rzecz e-zamówień” (COM (2012) 179 final).
- Komisja Europejska, 2012b, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Akt o jednolitym rynku II Razem na rzecz nowego wzrostu gospodarczego” (COM(2012) 573 final).
- Komisja Europejska, 2013, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Kompleksowe e-zamówienia jako środek modernizacji administracji publicznej” (COM(2013) 453 final).
- Komisja Europejska, 2014a, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Ku gospodarce o obiegu zamkniętym: program »zero odpadów« dla Europy” (COM(2014) 398 final).
- Komisja Europejska, 2014b, Komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego „Plan inwestycyjny dla Europy” (COM(2014) 903 final).
- Komisja Europejska, 2017a, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego „Inwestowanie w inteligentny, innowacyjny i zrównoważony przemysł. Odnowiona strategia dotycząca polityki przemysłowej UE” (COM(2017) 479 final).
- Komisja Europejska, 2017b, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Skuteczne zamówienia publiczne dla Europy” (COM(2017) 572 final).
- Parlament Europejski, 2011a, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors (COM(2011) 895 final).
- Parlament Europejski, 2011b, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on public procurement (COM(2011) 896 final).
- Parlament Europejski, 2011c, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the award of concession contracts (COM(2011) 897 final).